

הגיליון הזה עוסק בהבטים שונים של גוף; מבפנים, מבחוץ, באופן מחובר, באופן מפורק. הוא שונה במבנה ובפורמט מהגיליונות שאנחנו מוציאים לאורך השנה, מאחר שכולו מוקדש להבטים שונים של אותו נושא, שאליו מתייחסת להלן אורית אילן. אנחנו מקווים שתמצאו עניין, כפי שמצאנו אנחנו. תודתנו נתונה לכל מי שלקח חלק בגיליון ותרמו לו מיצירתם.

תצלומי העבודות המלווים את הגיליון: תערוכת הפיסול "אתונה בתל-אביב" מציגה פסלים (או תצלומי פסלים) שחלקם פיגורטיביים, חלקם מופשטים, וחלקם דומים לצלמיות פולחן קדומות. בקומוניקט מציינת האוצרת, שירה פרידמן, כי התערוכה נפתחה בסמוך לחג החנוכה, חג שבהקשרו מתחדד הניגוד שבין "יהודים" ל"יהודים מתייוונים". התרבות היוונית העתיקה הרבתה אלים ופסלים, ואילו בזו היהודית חל איסור על יצירת פסל כהתגלמות האלוהות האחת.

האוצרת מעלה אפשרות מעניינת, בהצעתה לראות בתרבות היהודית של היום תרבות הלניסטית, בכך שבמקביל לשמירה על זהותה היהודית, היא מאמצת ערכים הומניסטיים, כמו גם את המחקר המדעי, הפילוסופיה והאמנות.

במאה החמישית לפנה"ס היה הפיסול הפיגורטיבי באתונה בשיאו. הפסלים ניסו להידמות ככל האפשר לבני אנוש, ולצורך זה נלמדה האנטומיה של גוף האדם והפסלים נצבעו בצבעי הטבעיים.

ואילו הפיסול הישראלי בן ימינו, המוצג בתערוכה, לדברי האוצרת, הוא בגדר ניסיון "להביט אחורה אל הפיסול הקלאסי על מנת ללמוד ממנו על ההווה והעתיד" ואולי גם על העבר.

עמית ישראלי-גלעד, מיכאל בסר

על מה בכלל אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על גוף

כותרת הגיליון "גוף / ידע" מאכלסת שתי משמעויות – גם היחסים בין גוף לידע (הגוף כמקור של ידע, הגוף כמחסום בפני ידע), וגם גוף ידע על נושא מסוים. במקרה זה, הנושא הוא הגוף. איך לדבר על הגוף? באיזו שפה, מאיזו זווית, באיזה הקשר? לדבר על הגוף זה קצת כמו לדבר על החיים – האם יש משהו שאינו קשור לכך? הגוף הוא המרחב־זמן המיידי שלנו (או המרחב־זמן המיידי שאנו) – ועדיין נתפס לא אחת כחידתי, כזר להכרה שלנו, לשפה ולמחשבה. איליין סקארי, בספרה *Resisting representation* כותבת על הגוף כמי שמתנגד לייצוג, על חוסר האפשרות לתאר, לדבר, למלל חוויות גופניות בסיסיות כמו מין, כאב או רעב; לאקאן ואחרים תיארו את הגוף כטריטוריה טרום מילולית, בלתי חדירה לשפה. ועם זאת, סופרים, משוררים, אנשי רוח, חוקרים, חולים בייסוריהם – מנסים שוב ושוב, מסיבות שונות ולתכליות שונות, לדבר על אודות ואת הגוף, לחצות את הגבול אליו. ואולי, אין כאן בכלל חצייה של גבולות; אולי רק הורגלנו לחשוב על גבול בין השפה לגוף, בין התודעה לגוף. אולי כדאי להתחיל בשאלה על מה בכלל אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על גוף.

פרשנו את הגיליון הזה כמרחב משותף לאנשים מתחומים שונים מאוד, המתעניינים בגוף באופנים שונים, לעתים בו זמנית, ומדברים אותו בשפות רבות. עבור אחדים מהם הגוף הוא כלי עבודה ושדה של פעולה, עבור אחרים מושא למחקר ולהתבוננות, עבור אחרים – מקור השפה ו"אילן הדימויים" (בלשונו של אהרון שבתאי), נשא הזיכרון, ידע המגולם בבשר. הם כתבו על הגוף בהקשרים של תודעה ולמידה, עונג וכאב, תנועה במרחבים שלא ברור מה ה"חוץ" ומה ה"פנים" שלהם, וגם – איך לא – על מוות ולידה. זו ההזדמנות להודות לכל אחת ואחד מהם, שנענו להזמנה שלנו, חשבו, כתבו ועשו את הגיליון הזה. אנו מקווים שכשהטקסטים שלהם יונחו במרחב המשותף, הם יהדהדו זה את זה, ישוחחו זה עם זה, ויאפשרו חוויה והתבוננות קליידוסקופית על הגוף; כי הגוף אינו דבר אחד כי אם רבים, משתנה ללא הרף, אחר מכפי שהיה אך לפני רגע.

אורית אילן

